

י"ג באב תשפ"ב
10 באוגוסט 2022

0491-0022-2022-001233
בד"מ : 13.22

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה בחיפה

בפני : עו"ד אורי כהן- אב בית הדין - יו"ר המותב
גב' טובה בן ארי - חברת המותב
מר עדן ניסים - חבר המותב

התובע : נציבות שירות המדינה
ע"י ב"כ מר רועי ודעי-מתמחה

הנאשם : חיר אלדין בטחיש

ב"כ הנאשם : עו"ד פתחי פוקרא

נציגת המשרד : חיה מור יוסף

גזר דין

1. הנאשם חיר אלדין בטחיש, עובד משרד החינוך ששימש מורה בבית הספר היסודי עין קינייה ברמת הגולן (להלן-בית הספר), הורשע, על בסיס הודאתו בעבירות לפי סעיפים (1), (2), (3) ו-(6) לחוק שירות המדינה (משמעת) התשכ"ג-1963 (להלן-החוק), זאת בגין תקיפת תלמידים קטינים שלמדו בבית הספר.

2. ההליך המשמעתי נגד הנאשם ננקט בעקבות הרשעתו בבית המשפט השלום בקרית שמונה (ת"פ 10752-08-20 בפני כבוד השופט מורן מרגלית) בעבירה של תקיפה סתם-קטין ע"י אחראי, עבירה לפי סעיף 382(ב) (2) לחוק העונשין, תשל"ז-1977.

3. וכך נטען בכתב האישום המתוקן שהוגש בהליך הפלילי-

א. הקטינים ע.ח.ת.נ.ב.ו- מ.ר., ילידי שנת 2006, היו תלמידיו של הנאשם בכיתה ח' בבית הספר (להלן-הקטינים).

ב. במהלך שנת הלימודים תש"פ ועד לאמצע ינואר 2020, במועדים שונים, תקף הנאשם את הקטינים במהלך השיעורים בכיתה באופן שהיה אווז אותם בצוואר, לוחץ בחוזקה ו"מיישר" את הראש קדימה, מעקם את הידיים, מושך באוזן, צובט ולוחץ על האף.

4. ביום 2.3.2021 הרשיע בית משפט השלום בקרית שמונה את הנאשם בעבירה של תקיפה סתם- קטין על ידי אחראי, עבירה לפי סעיף 382(ב)(2) לחוק העונשין, תשל"ז-1977. זאת, על יסוד הודאת הנאשם בעובדות כתב האישום המתוקן, ובמסגרת הסדר טיעון.

5. ביום 12.9.21 גזר בית משפט השלום בקרית שמונה את דינו של הנאשם, בהשיתו עליו: מאסר על תנאי לתקופה של 3 חודשים, המאסר המותנה יופעל אם תוך תקופה של שנתיים יעבור הנאשם עבירת אלימות בה הורשע; קנס בסך 3000 ₪ או 30 ימי מאסר תחתיו; צו שירות לתועלת הציבור בהיקף של 100 שעות.

6. הנאשם ערער על פסק דינו של בית משפט השלום, אך ביום 7.12.2021 במהלך הדיון בערעור שהוגש לבית המשפט המחוזי בנצרת, בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים (עפ"ג 39932-09-21) בהמלצת בית המשפט, הודיע הנאשם כי הוא חוזר בו מן הערעור.

7. ביום 3.7.22 נשמעו בפנינו טיעוני הצדדים לאמצעי המשמעת.

א. טיעוני התביעה

- (1) התביעה עתרה להשתת אמצעי המשמעת הבאים:
 - נזיפה חמורה; פיטורים לאלתר; פסילה בנסיבות מחמירות לשירות המדינה וזאת עד גיל 70 (הנאשם בן 65, מועסק ב"פנסיה תקציבית", כך שהתביעה עותרת לשלילת גימלאותיו של הנאשם עד הגיעו לגיל 70).
- (2) הנאשם מורה ותיק אשר במספר הזדמנויות נקט באלימות בלתי נסבלת כלפי קטינים שהיו בני 13.
- (3) הנאשם השליט אווירה מאיימת בכיתה. באלימות שנקט היה כדי לגרום לקטינים נזק פיזי ונפשי, ולהשימם ללעג ולקלס בעיני חבריהם בני כיתתם.
- (4) בית הספר שהיה אמור לשמש מבצרם של הקטינים הפך לזירת אימה.

- (5) בית המשפט העליון קבע בשורה של פסקי דין כי יש לשרש ארועים של אלימות כלפי תלמידים, ולפיכך יש להחמיר באמצעי המשמעת. (עש"מ 10006/04).
- (6) הנאשם פגע בערכים מוגנים של שמירה על כבוד האדם, שלומו ובטחונו ובכלל אלה שמירה על זכות הקטינים להיות מוגנים מפני אלימות.
- (7) הנאשם לקח אחריות חלקית בלבד על מעשיו, כעולה מתסקיר המבחן שצוטט בגזר הדין הפלילי.
- (8) בית הדין עמד לא אחת על החומרה הטמונה במעשי אלימות של מורים נגד תלמידים (בד"מ 105.21).
- (9) מול חומרת העבירות לקחה התביעה בחשבון את נסיבותיו האישיות של הנאשם: נעדר עבר פלילי או משמעותי, צבר ותק רב בעבודתו כעובד הוראה.
- (10) בשקלול הדברים התביעה סבורה, כי אמצעי המשמעת שקולים מאוזנים.

ב. עמדת המשרד

- (1) רואים בחומרה את מעשי הנאשם, ומצטרפים לעמדתה העונשית של התביעה.
- (2) בית ספר אמור להיות ערב לבטחונם של תלמידים, והמשרד רואה בחומרה פגיעה קשה בהם.
- (3) בשנת 2010 היה רצון לפטר את הנאשם מסיבות פדגוגיות.

ג. טיעוני ההגנה

- (1) יש להתייחס לעובדות כתב האישום כהוויתן.
- הנאשם לא הטיל אימה בכיתה ולא נגרמו נזקים לאותם תלמידים שהיו קורבנות האלימות.
- (2) הארועים מושא התובענה הינם חריגים ובודדים ואינם מאפיינים את דרך התנהלותו של הנאשם במשך יותר מ-4 עשורים בהם שימש מורה למופת; המדובר בעבירות הנמנות על הרף הנמוך של עבירות האלימות.
- (3) עם זאת, הנאשם מקבל אחריות מלאה של מעשיו.
- (4) יש ליתן הדעת גם על רמת האלימות; האלימות שהופעלה לא מחייבת ענישה מחמירה כגירסת התביעה.
- (5) למעשים שביצע הנאשם לא קדם תכנון מוקדם.
- (6) לנאשם אין עבר משמעותי או פלילי.

- (7) הנאשם בן 65, אב לחמישה: שלוש מבנותיו מועסקות כמורות במערכת החינוך, בן נוסף רופא שיניים והאחר עוסק בתחום החשבונאות; אחד הבנים שימש ראש המועצה מסעדה.
- (8) הנאשם משמש מגיל 22 מורה למתמטיקה ועסק בכך ברציפות במשך 42 שנה עד להשעייתו.
- (9) מאז השעייתו חלה התדרדרות במצבו, הוא חי בביתו בבידוד, סובל מדיכאון, שמו הטוב נפגע.
- (10) מצבו הנפשי ירוד כמפורט במסמך הרפואי המוגש לבית הדין.
- (11) מצבו הכלכלי של הנאשם נמצא בכי רע. הנאשם נטל הלוואות מכבידות.
- (12) מכתבי ההמלצה בעניינו מלמדים על אופיו החיובי; במהלך החקירה שלו לימוד רבבות של תלמידיו ברמת הגולן וזכה להכרה ולכבוד.
- (13) הנאשם הביע תמיכתו במדינת ישראל תוך סיכון חייו וחיי משפחתו.
- (14) במשך השנים שימש מודל לחיקוי בקרב האוכלוסייה הדרוזית ברמת הגולן, וגם בקרב עמיתיו המורים.
- (15) הנאשם קיבל לאורך כל הדרך אחריות מלאה על מעשיו, והוא עושה זאת גם כעת.
- (16) לנאשם לא היתה כוונה לפגוע בתלמידיו או להשפילם; הוא עשה המעשים כאקט חינוכי; אך טעה בתגובתו; עם זאת הוא מודה באופן מלא בביצוע העבירות ומבין את חומרתן.
- (17) הנאשם אינו מאופיין בתגובות אימפולסיביות בדרך כלל או שיש לו קושי בשליטה בכעסים.
- (18) המפגש עם שירות המבחן וההליך המשמעותי חידדו לנאשם את הגבולות בין המותר לאסור.
- (19) החמרה בענישתו ופסילתו לשירות המדינה תגרום לשלילה של גימלתו בתקופת הפסילה ותפגע בו ובמשפחתו. לנאשם אין מקור פרנסה אחר; אשתו עקרת בית ומנהלת אורח חיים דתי, היא בת 65 ואין אפשרות שתצא לשוק העבודה.
- (20) שלילת גימלה משמעה שהנאשם יחיה בתנאי עוני מחפירים; נסיונות הנאשם להשתלב בעבודות שונות לא צלחו (הנאשם סובל ממגבלות רפואיות).
- (21) בית הדין מבקש לנקוט במידת הרחמים כלפי הנאשם.

- (1) בן 65, חנך את תלמידיו לערכים.
- (2) מודה בביצוע המעשים ומצטער עליהם.
- (3) זכה להערכה רבה על עבודתו ;
- (4) בתקופה מסויימת סבל בגלל אהדתו למדינה.

ה. מסמכים שהוגשו לבית הדין

- (1) חוות דעת רפואית מ- ד"ר תאופיק אבו נסרה (פסיכיאטר).
- (2) מכתבי הערכה ותודה מאת הגורמים הבאים : ד"ר ח'אטר אשרף (רופא שהיה תלמידו של הנאשם); רפ"ק (בדימוס) רומי חי עמי ששימש מפקד תחנת המשטרה במסעדה- העד כתב, בין היתר, שהנאשם הביע תמיכתו במדינת ישראל והתנגד בתוקף למסיתים שפעלו להתססת תלמידי בית הספר ; עמאשה סאלח (מורה בדימוס) שעבד עם הנאשם ; אדהם בטחיש (מנהל המחלקה לשירותים חברתיים במועצה המקומית מסעדה); ד"ר מסעוד סקר (רופא שהיה תלמידו של הנאשם); עמאשה נזיק (מנהל חט"ב לשעבר ובית הספר התיכון במסעדה); ד"ר אסעד עראידה (מפקח כולל על בתי הספר הדרוזיים);
- (3) תסקיר שירות המבחן שהוגש בעניינו של הנאשם בהליך הפלילי.
- (4) דפי עו"ש מחשבון הבנק של הנאשם.

דיון

בית משפט השלום עמד בגזר דינו על חומרת מעשיו של הנאשם :
 "הערך החברתי אשר נפגע כתוצאה ממעשיו של הנאשם, הינו זכותו של כל אדם לשמירה על כבודו, שלומו ובטחונו ובכלל זה, זכותם של קטינים להיות מוגנים מפני אלימות הן במסגרות הלימוד והן בתוך התא המשפחתי.
 כן מצאתי להעיר, כי כבר נקבע לא אחת כי אף נקיטת אלימות כלפי קטינים כאמצעי ענישה הינה פסולה.
 לעניין זה, ראה דבריה של כבוד השופטת ד' בייניש (כתוארה אז) במסגרת ע"פ 4596/98 פלונית נ' מדינת ישראל (פורסם במאגרים המשפטיים):
 "...בהתאם לכל האמור, יש לקבוע, כי ענישה גופנית כלפי ילדים, או השפלתם וביזוי כבודם כשיטת חינוך מצד הוריהם, פסולה היא מכול וכול, והיא שריד לתפיסה חברתית-חינוכית שאבד עליה כלל. הילד אינו רכוש הורה; אסור כי ישמש שק אגרוף, שבו יכול ההורה לחבוט כרצונו, כך גם כאשר ההורה מאמין בתום-לב שמפעיל הוא את חובתו וזכותו לחנוך ילדו. הילד תלוי בהורה, זקוק

לאהבתו, להגנתו ולמגעו הרך. הפעלת ענישה הגורמת לכאב ולהשפלה אינה תורמת לאישיותו של הילד ולחינוכו, אלא פוגעת היא בזכויותיו כאדם. היא פוגעת בגופו, ברגשותיו, בכבודו ובהתפתחותו התקינה. היא מרחיקה אותנו משאיפותנו לחברה נקייה מאלימות. אשר על כן, נדע כי שימוש מצד הורים בעונשים גופניים או באמצעים המבזים ומשפילים את הילד כשיטת חינוך, הינו אסור בחברתנו כיום...” (שם, בפסקה 29 לפסק דינה של כבוד השופטת בייניש).

הדברים הנ”ל נאמרו ביחס להפעלת אלימות כאמצעי חינוכי על יד הוריהם של הקטינים ומקל וחומר ניתן ללמוד כי תקפים הם, ואף ביתר שאת, כלפי צוותי החינוך.

סבורני, כי מידת הפגיעה בערך זה על ידי הנאשם הינה גבוהה. מעובדות כתב האישום המתוקן עולה, כי מעשיו של הנאשם נעשו כלפי שלושה קטינים במשך תקופה ארוכה המתפרשת על פני ארבעה וחצי חודשים לערך. ניתן רק לשער מה התחולל בנפשם הרכה של התלמידים עת נאלצו מידי יום להגיע לבית הספר תוך שהם יודעים כי עלולים הם לסבול מנחת זרועו של הנאשם.

בהתייחסו לנסיבות ביצוע העבירה קבע בית המשפט השלום כי הנאשם ביצע את העבירות במשך תקופה לא מבוטלת, וכי הדעת נותנת כי מעשיו גרמו נזקים לתלמידים:

”התכנון שקדם לביצוע העבירה-כאמור, הנאשם ביצע את העבירות במשך תקופה לא מבוטלת בת מספר חודשים ומכאן, כי המדובר בעבירות אשר קדם לביצוען תכנון מוקדם.

- הנזק שהיה צפוי להיגרם מביצוע העבירה- הנאשם תקף את הקטינים, כך על פי הנתען העובדות כתב האישום המתוקן באופן בו: ”שהיה אוזר אותם בצוואר לוחץ בחוזקה ו”מיישר” את הראש קדימה, מעקם את הידיים, מושך באוזן, צובט ולוחץ על האף”. ברי, כי במעשיו אלה יכול היה הנאשם לגרום לקטינים לנזקים גופניים החל מפגיעה בשרירי הצוואר והידיים, בעצמות הידיים וכן, באוזניהם ובאפם. כמו כן, ברי כי במעשיו אלה יכול היה הנאשם לגרום לקטינים אף נזקים נפשיים הן לאור הפגיעה בהם על ידי מי שאחראי עליהם על כל המשתמע מכך, והן לשימם ללעג בפני בני ובנות כיתתם.

- הנזק שנגרם מביצוע העבירה- בכתב האישום המתוקן לא נטען כי נגרמו לקטינים נזקים גופניים או נפשיים, אך הדעת נותנת כי נזקים בדמות מכאוב או צער אכן היו מנת חלקם של קטינים אלה.

- הסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירה- כפי שצויין לעיל, מתסקיר שירות המבחן עולה כי הנאשם ביצע את המיוחס לו פעל מתוך תחושת פגיעות ותסכול מן התלמידים, אשר לא נהגו בו בכבוד ראוי וכן, על רקע היותו בעל תפיסת תפקיד נוקשה ועמדות אישיות וחברתיות בלתי גמישות.

- הניצול לרעה של כוחו או מעמדו של הנאשם או של יחסיו עם נפגע העבירה - הנאשם ניצל לרעה את כוחו ומעמדו כמורה ותקף את תלמידיו, אשר היו בכיתה ח'."

עוד נכתב בגזר הדין :

"עסקינן במקרה חמור בו מורה בעל ותק רב נקט במשך מספר חודשים אלימות כלפי תלמידיו. אכן, המדובר בנאשם אשר לו זכויות רבות כמורה ומחנך בישראל וברי, כי לאירוע נשוא תיק זה השלכות מרחיקות לכת על הנאשם ועל בני משפחתו. עם זאת, כפי שצויין לעיל, המצופה ממורים ומחנכים בישראל לעמוד בסטנדרט התנהגות גבוהה אשר שולל באופן מוחלט וגורף שימוש באלימות להשגת הישגים ו/או חינוכיים ועל כן, אין להתפשר כלל ועיקר.

הנאשם מעל באמון הורי התלמידים אשר הפקידו בידיהם את היקר להם מכל וחמור מכך, מעל באמון התלמידים עצמם אשר שמו בו מבטחם כי ינחה וידריך אותם בדרך נכונה כיצד להתנהג בעתיד וחרף זאת, ראו אותו נוקט באלימות פיזית כלפיהם.

אכן, כפי שצויין לעיל, לא נגרם למי מן הקטינים נזק פיזי ולגבי נזק נפשי, הרי שנזק מסוג זה יכול להתגלות בעוד שנים.

בכל אופן, אין בעובדה זו בה תלה הסנגור את יהבו כדי להפחית מחומרת מעשיו של הנאשם שכן, די בעצם ביצוע המעשים כלפי קטינים עליהם הוא אחראי בתוך כותלי בית הספר, כדי לצקת את החומרה הרבה במעשיו.

סבורני, כי מקרים כגון דא יש לעקור מן השורש ויש ליתן משקל רב לשיקולי הרתעת הרבים והיחיד ולאינטרס הציבורי על פני אינטרסים אישיים של הנאשם."

פסיקת בית המשפט העליון בגין עבירות אלימות מצד מורים כלפי תלמידים ברורה ונוקבת. שימוש בכח הזרוע נגד תלמיד הוא מעשה חמור לעובד הוראה, ויש להוקיעו. כך בעש"מ 3362/02 מדינת ישראל נ' אבו עסבה, פ"ד נו(5) 6, 11 כתבה כבוד השופטת (כתוארה אז) ביניש :

"המורים הם מודל חיקוי לתלמידיהם, הם אלה האמונים על סלילת דרכי ההתנהגות של תלמידיהם ומשפיעים על דפוסי ההתנהגות העתידיים של החברה כולה. מורה שהיכה את תלמידו מאבד את מעמדו ואת יוקרתו בעיני התלמידים, לכן יש לדרוש ממנו הקפדה יתרה במילוי תפקידו והתנהגות הולמת בכל אורחות חייו, בכלל ועת עוסק הוא בחינוך תלמידיו, בפרט."

ובעש"מ 1730/00 פלונית נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(5) 433, 436 כתב כבוד השופט זמיר שעצם השימוש בכח הזרוע הוא מעשה חמור לעובד הוראה, ועשוי להגיע לכדי עבירה פלילית.

ראה דבריו של כבוד המשנה לנשיאה (כתוארו דאז) ברק, בע"פ 4405/94 מדינת ישראל נ' אלגני, פ"ד מח(5) 191, 192 :

"אלימות פיזית כלפי תלמיד אסורה היא מלקות, מכות ומשיכות אוזניים – אין מקומן בבית הספר. חדר הכיתה הוא מקום הוראה ולא זירת אלימות. גופו של תלמיד ונפשו אינם הפקר, כבודו כאדם נפגע אם מפעילים נגדו אלימות פיזית..."

כן ראה: עש"מ 1682/02 ווהב נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 19.5.02; עש"מ 4875/06 מדינת ישראל נ' עאווני אבו זראקי – ניתן ביום 7.11.07; עש"מ 6526/03 עבד אל קאדר עואדה סאלח נ' נציבות שירות המדינה, פ"ד נז(6) 278; עש"מ 9223/02 מוחמד זערור נ' נציבות שירות המדינה, פ"ד נז(2), 77; עש"מ 10006/04 ואיל חיג'אזי נ' בית הדין למשמעת של עובדי המדינה – ניתן ביום 15.3.05; עש"מ 4503/00 חביב אמין נ' מדינת ישראל – ניתן ביום 11.9.00.

חומרת מעשיו של הנאשם מתעצמים נוכח היותו עובד הנמנה על מערכת החינוך: בעש"מ 10970/05 היפא חורשיד נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 9.10.07) כתבה כבוד השופטת פרוקצ'יה: **"בתחום המגזר הציבורי ישנן מערכות תפקידים בהן נדרש מעובד הציבור לשמש דוגמא אישית מיוחדת, ולעמוד בנורמות התנהגות ברף גבוה במיוחד. תפקידי הוראה וחינוך נמנים על אותם תפקידים"**.

מול חומרת העבירות שקלנו לקולא את נסיבותיו האישיות של הנאשם: הודה בפנינו בעבירות ולקח עליהן אחריות; מורה ותיק מאד, בעל מוסר עבודה גבוה, שזכה להערכה רבה מצד הממונים עליו ומצד דורות של תלמידים שהתחנכו אצלו; תרם לקהילה, גילה הזדהות עם המדינה וערכיה.

הנאשם בן 65 נשוי ואב לחמישה, משמש המפרנס של המשפחה. בשיקלול כל האמור לעיל הגענו לכלל מסקנה שאין מנוס מפיטוריו של הנאשם משירות במדינה ומפסילתו בנסיבות מחמירות, לתקופה מסויימת, לשירות המדינה.

חככנו בדעתנו מה תהא תקופת הפסלות שתושט על הנאשם (תוך נתינת הדעת שבאותה תקופה לא תשולם לו גימלה מאוצר המדינה, נוכח העובדה שזכויותיו לגימלאות נשענות על חוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], תש"ל-1970, ראה סעיף 57(1) לחוק האמור).

בסופו של עיון החלטנו שבאיזון בין חומרת העבירות מזה ונסיבותיו האישיות של הנאשם מזה ניתן להסתפק בתקופת פסלות שלא תימשך מעבר להגעת הנאשם לגיל 68 שנה.

סוף דבר

על הנאשם יוטלו אמצעי אמצעי המשמעת הבאים :

- א. נזיפה חמורה ;
- ב. פיטורים לאלתר ;
- ג. פסילה בנסיבות מחמירות לשירות המדינה עד הגיע הנאשם לגיל 68 שנים (במשך תקופת הפסלות לא יהא הנאשם זכאי לגימלאות מכוח שירות המדינה (גימלאות) המצויין לעיל).

גזר הדין ניתן בהעדר הצדדים ביום 10.8.22 יג' באב תשפ"ב וישלח אליהם באמצעות הדואר האלקטרוני.
זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בחיפה תוך 30 יום מהמצאת גזר הדין לידי ב"כ הצדדים.

(-)

טובה בן ארי
חברת המותב

(-)

עדן ניסים
חבר המותב

עו"ד אורי כהן-אבה"ד
יו"ר המותב